

UiT

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Uønskede hendelser i klinisk odontologisk praksis

Asbjørn Jokstad
Institutt for klinisk odontologi
UiT Norges arktiske universitet

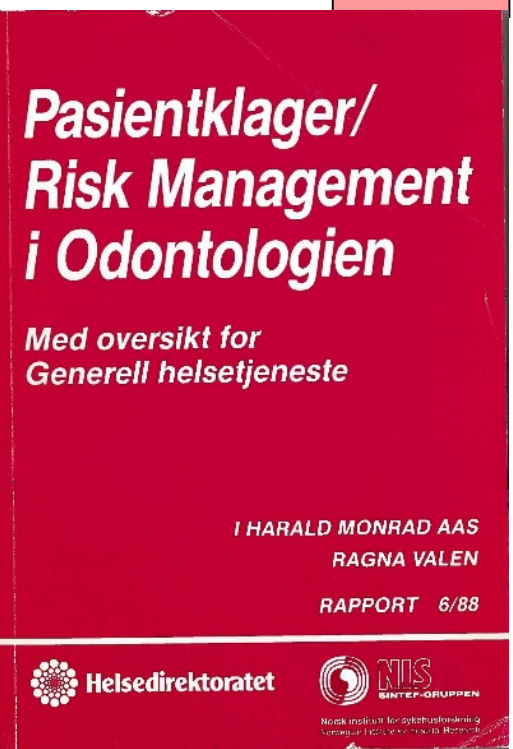
Sekvens

- ▶ Hvordan forstå «Forsvarlig klinisk praksis» og «kvalitet»
  - Klagesak # 1, (NTF)*
- ▶ Pasientklager: 1. Klagenemnder / 2. NPE; 3. Helsetilsynet
  - Klagesak # 2, (NPE)*
  - Klagesak # 3, (NTF)*
  - Klagesak # 4, (NPE)*
  - Klagesak # 5, (Helsetilsynet/Statsforvalter)

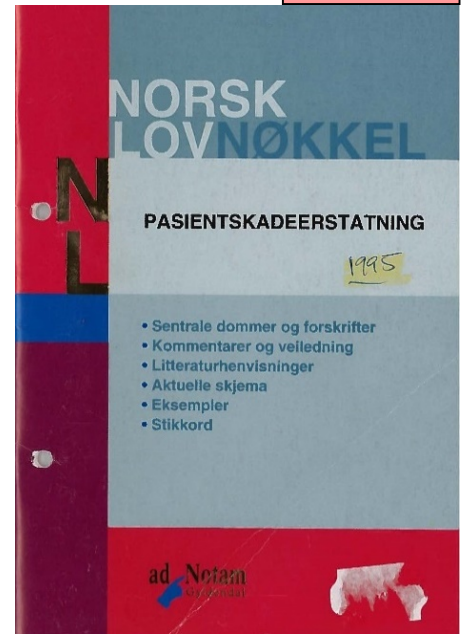
Enhver pasientklage er en mulighet for å lære noe nytt!

Pasientbehandling skal være TRYGG – ord & uttrykk & virkemidler vil, og har endret seg kontinuerlig over tid

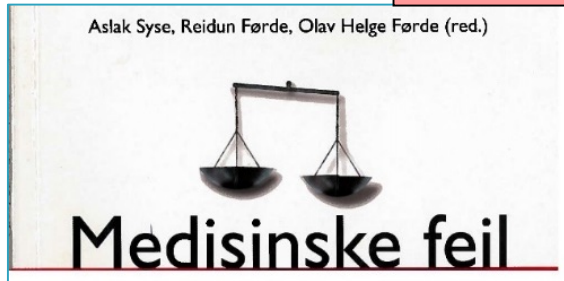
1988

1995

2000

2009

2011

2017

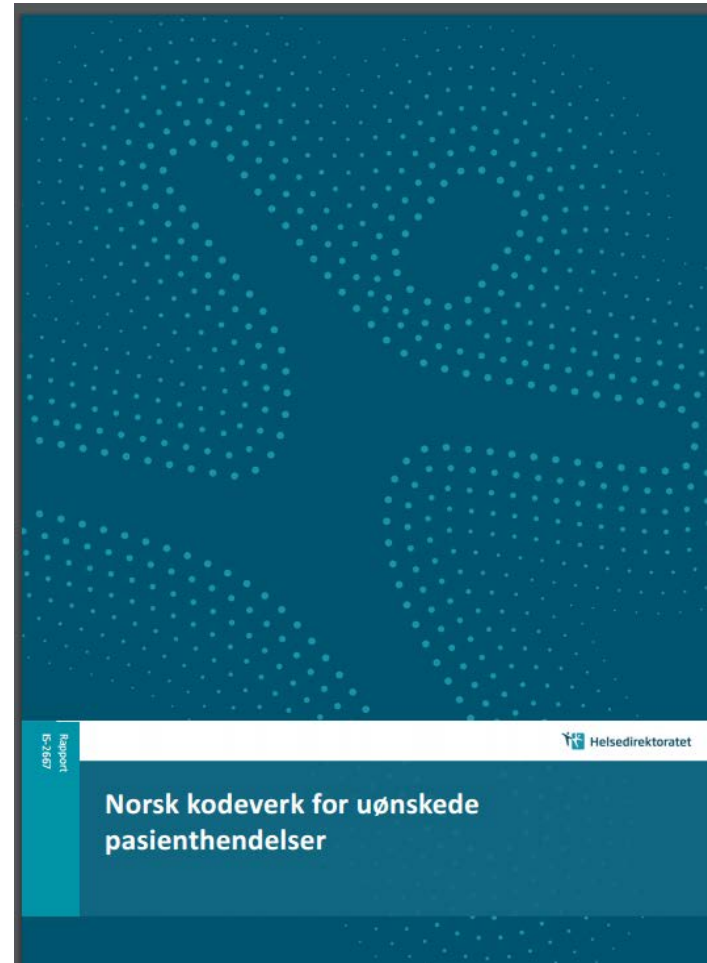

Pasientbehandling skal være TRYGG – ord & uttrykk & virkemidler endrer seg kontinuerlig

Pasientsikkerhet er i dag hjemlet som en en pasientrettighet

Registrering av:

1. Sted for hendelsen
2. Hendelsestype
3. Medvirkende faktorer/årsaker
4. Forebyggbarhet
5. Faktisk konsekvens for pasient
6. Hyppighet for uønsket hendelse
7. Mulig konsekvens ved gjentagelse

Regjeringen.no

Tema ▼ Dokument ▼ Aktuelt ▼ Departement ▼ Regjering

Du er her: Forsiden • Dokument • Proposisjoner til Stortinget • Prop. 100 L (2012–2013)

Prop. 100 L (2012–2013)

Endringer i pasient- og brukerrettighetsloven mv. (styrking av pasienters, brukeres og pårørendes stilling m.m.)

HELSE NORD

Forside > Helsefaglig > Kvalitet og pasientsikkerhet

Kvalitet og pasientsikkerhet

Helse Nord jobber for en bedre og tryggere helsetjeneste der pasienten står i sentrum. På denne siden har vi samlet informasjon om kvalitets- og pasientsikkerhetsarbeidet i regionen vår.

Regjeringen.no

Tema ▼ Dokument ▼ Aktuelt ▼ Departement ▼ Regjering ▼

Du er her: Forsiden • Tema • Helse og omsorg • Sykehus • Kvalitet og pasientsikkerhet

Kvalitet og pasientsikkerhet

Artikkel | Sist oppdatert: 12.12.2017

Forsvarlig praksis & tjenester innen odontologi- hvordan gjennomføre og evaluere kvaliteten?

Kvalitetshåndboken

NTFs kvalitetshåndbok er et hjelpemiddel til å etablere systemer og rutiner som skal sikre ønsket kvalitet i den enkelte tannlegevirksomhet.

Kvalitetshåndboka inneholder følgende kapitler:

- Kapittel 1 - Forpliktelser, lover og regler
- Kapittel 2 - Organisering av virksomheten og samarbeid med andre
- Kapittel 3 - Ekstern kommunikasjon og datasikkerhet
- Kapittel 4 - Internkontroll og HMS
- Kapittel 5 - Smittevern
- Kapittel 6 - Strålevern
- Kapittel 7 - Journalføring

Innholdet er kun tilgjengelig for innloggede medlemmer

[Informasjon fra NTF til medlemmer om kvalitetsarbeid](#)

Helsedirektoratet

Kvalitetssystem for klinikkledere offentlig og privat

Oversikt over lover og regelverk som omhandler tannhelsetjenesten samt faglige anbefalinger (retningslinjer/veiledere) på tannhelsefeltet.

Lover

- [Tannhelsetjenesteloven](#) (/lover/tannhelsetjenesteloven)
- [Pasient- og brukerrettighetsloven](#) (/lover/pasient-og-brukerrettighetsloven)
- [Helsepersonelloven](#) (/lover/helsepersonelloven)
- [Folkkehelseloven](#) (/lover/folkkehelseloven)
- [Folketrygdeloven kapittel 5](#) (/lover/folketrygdeloven-kapittel-5)
- [Helsestillsynsloven](#) (lovdata.no), (<http://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2014-12-16-1702>)

Rundskriv

- [Helsepersonelloven med kommentarer](#) (/Sider/Helsepersonelloven-med-kommentarer.aspx)
- [Lov om pasientrettigheter kapittel 4A – Helsehjelp til pasienter uten samtykkekompetanse som motsetter seg helsehjelpen](#) (/publikasjoner/helsehjelp-til-pasienter-uten-samtykkekompetanse-som-)

Retningslinjer og veiledere

Økt internasjonalisering og økende forekomst av antibiotikaresistens har aktualisert behovet for felles retningslinjer for smittevern innen odontologi. Slike retningslinjer har hittil ikke vært definert for odontologisk praksis.

Grunnlaget for alt smittevernarbeid er basale smittevernrutiner, som må være gode nok til at all tannbehandling er trygg for pasient og behandler uavhengig av smittestatus. De odontologiske lærestedene har gått sammen om å utarbeide en retningslinje.

Felles retningslinjer for smittevern (uio.no), (<http://www.odont.uio.no/om/hms/retningslinjer-for-smittevern/>)

VEILEDERE
[God klinisk praksis i tannhelsetjenesten](#) (/retningslinjer/god-klinisk-praksis-i-tannhelsetjenesten)

NASJONALE FAGLIGE RETNINGSLINJER
[Antibiotikabruk i primærhelsetjenesten](#) (/retningslinjer/nasjonale-faglige-retningslinjer-for-antibiotikabruk-i-primærhelsetjenesten)

NASJONALE FAGLIGE RETNINGSLINJER
[Bivirkninger fra odontologiske biomaterialer](#) (/retningslinjer/nasjonale-faglige-retningslinjer-for-utredning-og-behandling-ved-mistanke-om-bivirkninger-fra-odontologiske-biomaterialer)

Sist faglig oppdatert: 2. mars 2017

HD, 2017

Forsvarlig odont. praksis/tjenester er hjemlet i flere ulike lovverk ...og etterkontrollert av ulike tilsyn

- Lov om helsepersonell (helsepersonelloven)
- Lov om tannhelsetjenesten (tannhelsetjenesteloven)
- Lov om statlig tilsyn med helse- og omsorgstjenesten (helsetilsynsloven)
- Lov om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven)

← Forvalter

Tilsyn

Forskrifter:

- Forskrift om pasientjournal (pasientjournalforskriften)

Klage på behandlingen?

Det store flertallet av tannbehandlinger som utføres medfører ingen problemer, og god informasjon og dialog løser de fleste uenigheter. Som pasient har du likevel ulike alternativer hvis du ønsker å klage på behandlingen.

Forholdet mellom tannlege og pasient har mange likhetstrekk med alminnelige avtaleforhold, samtidig som det finnes særskilt lovgivning som regulerer helsetjenester og med det hvordan enkelte typer klagesaker skal håndteres. Er tannlegen din medlem i NTF kan du som pasient også klage til lokalforeningenes klagenemnder eller NTFs etikkråd.

Under finner du en oversikt over de forskjellige instansene du som pasient kan benytte deg av hvis du ønsker å klage på tannbehandling. Du finner også eksempler på forskjellige grunnlag for klage eller reklamasjon og hvordan disse skal håndteres.

For mer informasjon om rettigheter og klagemuligheter, se også:

- www.helsenorge.no/rettigheter/klageordninger/
- www.helsetilsynet.no/rettigheter-klagemuligheter/

Klageinstanser

Norsk pasientskadeerstatning (NPE)

Fykesmannen / Helsetilsynet

Forbrukertilsynet

NTFs etikkråd

NTFs klagenemnder

PASIENTKLAGE PÅ UTFØRT BEHANDLING

1. NTF Klagenemnd (dersom tannlegen er medlem)
2. NPE– Norsk pasientskadeerstatning
3. Helsetilsynet

Enhver pasientklage er en mulighet for å lære noe nytt!

FORBRUKERRÅDET

SØK

Forside > Vårer tjenester > Tannlege

Tannlege

Slik går du frem hvis du ikke er fornøyd med behandling

HELSE NORGE

meny SØK

< Klage og erstatning

Klagemuligheter etter tannbehandling

Er du misfornøyd med tannbehandlingen? Ta først kontakt med tannklinikken du brukte.

(I tillegg finnes «rettighetsklage» ihht tannhelsetjenesteloven)

HELSE NORGE

meny SØK

< Klage og erstatning

Rett til å klage

Du har rett til å klage dersom du mener at du ikke har fått oppfylt dine rettigheter som pasient, eller at du ikke har mottatt de helse- eller omsorgstjenestene du har krav på. Pårørende kan også ha klagerett.

Klagenemndene

Klagenemndenes formål er å bidra til å forebygge og løse konflikter mellom pasienter og tannleger som er medlemmer av Den norske tannlegeforening (NTF), gi informasjon om tannbehandling til publikum og bidra i dialogen mellom behandlende tannlege og pasient.

Klagenemndene besvarer forespørsler og/eller behandler klager fra publikum på den faglige utførelsen av behandlingen, men kan ikke ta stilling til krav om erstatning.

Klagenemndene kan kun behandle saker som kan løses ved reduksjon/tilbakebetaling av honoraret eller ved at tannlegen med klagerens samtykke korrigerer/gjør om arbeidet.

Klager hvor kravet om nedsettelse av honorar eller korrigering/omgjøring overstiger Norsk Pasientskadeerstatning (NPE) sin nedre grense for behandling (10 000 kroner) kan ikke behandles av klagenemndene.

Klagenemndene kan heller ikke behandle saker der klageren ønsker erstatning for tort og svie, der klagen dreier seg om rimeligheten av pris på utført behandling, manglende overholdelse av prisopplysningsforskrift, feil utført trygdeoppgjør eller underbehandling/overbehandling.

Ordningen er forankret i lokalforeningene.

NTF lokale klagenemnd - fremgangsmåte

Eksempel

1. Pasient klager til lokalforeningen

2. Klagenemnda vurderer innhold og ber innklaget tannlege om, en redegjørelse.

3. Tannlegen svarer skriftlig på klagen

4. Pasient innkalles til en klinisk undersøkelse av nemndas medlemmer

5. Nemnda vurderer dokumentasjon og fatter et vedtak

Romerike Tannlegeforenings Klagenemnd
v/ Asbjørn Jøkstad, sekretær
Trondheimsveien 61
2040 Klofta

Klage fra pasient

Romerike Tannlegeforenings klagenemnd har mottatt vedlagte klage av 29/12/97 fra [REDACTED]

Før nemnden tar stilling til klagen ber vi om din eventuelle kommentar med utskrift av journal, røntgenbilder og kontoutskrift. Når uttalelsen foreligger vil den bli oversendt pasienten for bemerkninger.

Dersom nemnden finner at det er behov for det vil pasienten bli innkalt til undersøkelse før det blir tatt standpunkt til klagen.

Du vil bli kontaktet på ny dersom det gjennom undersøkelsen skulle fremkomme nye opplysninger.

Vi ber om din uttalelse innen 14 dager. Dersom du ikke besvarer henvendelsen, vil klagerens fremstilling bli lagt til grunn for klagebehandlingen.

Gjenpart av dette brev samt vedlegg er sendt [REDACTED] til orientering.

Med vennlig hilsen

for Romerike Tannlegeforenings klagenemnd

.....
Sekretær

Vedlegg:

1. Klage av 29/12/97
2. Regler om lokalforeningens klagenemnder

NTF lokale klagenemnd - fremgangsmåte

Eksempel

1. Pasient klager til lokalforeningen

2. Klagenemnda vurderer innhold og ber innklaget tannlege om, en redegjørelse.

3. Tannlegen svarer skriftlig på klagen

4. Pasient innkalles til en klinisk undersøkelse av nemndas medlemmer

5. Nemnda vurderer dokumentasjon og fatter et vedtak

Asbjørn Jokstad, sekretær
Trondheimsveien 61
2040 Klefta

Kjennelse

05.05.1998

Romerike Tannlegeforenings klagenemnd gjennomførte et møte d. 22/4/1998 på [redacted] tannlegekontor i Strømmen. Møtet var sammenkalt for å ta stilling til en klage pasient [redacted] hadde fremsatt mot tannlege [redacted]. Tilstede var tannlege [redacted] og tannlege dr.odont. Asbjørn Jokstad (sekretær). Tannlege [redacted] hadde forfall, og i stedet møtte varamedlem tannlege [redacted].

Ved brev av 4/02/1998 hadde [redacted] påklaget den faglige utførelsen av tannlege [redacted] utført i tidsrommet mai 1995-mars 1997. Brevet var av klagenemnden ved [redacted] oversendt tannlege [redacted] i medio mars. Det foreligger også et brev med røntgenbilder fra hennes nye tannlege, hvor det blir redegjort hva slags behandling som er blitt utført siden 08/09/97. Dette ble sendt etter anmodning fra klagenemnda. I tre brev av 20/03/1998 har [redacted] gitt sine bemerkninger til pasientens klage, samt vedlagt utskrift av pasientjournalen og røntgenbilder.

Pasient [redacted] har i det vesentlige anført:

- Plastfyllingene har ikke vært holdbare som lovet
  - En jeksel (36) som det ble satt en stift i måtte senere ekstraheres
  - En jeksel (37) det ble satt krone på er plagsom
- Tannlege [redacted] har i det alt vesentlige fremholdt:
- De eldste tannfargede fyllingene ble lagt i 1994 og er således modne for utskiftning
  - Pasienten ble informert om ulemper ved å legge tannfargede fyllinger
  - De siste røntgen-bitewings viste ingen defekter etter hans vurderinger
  - Hadde ikke mottatt tidligere klage på utførelsen av pasientbehandlingen
  - 36 var rotfylt og restaurert med amalgam fra før og erstatningen med komposit plast ble mislykket

Hennes nye tannlege anfører

- Stift gjennom 36 nødvendiggjorde ekstraksjon
- En del kompositt plastfyllinger har blitt revidert på grunn av sekundærkaries
- Pasienten ønsker nye tannfargede fyllinger til tross for redusert holdbarhet

Undersøkelse

Nemnden undersøkte [redacted] den 22/4/1998 i [redacted] tannlegekontor på Strømmen. Tannsettet var komplett, med unntak av 36. Tennene var velkonserverte, med mange fyllinger som indikerer tidligere eller nåværende høy kariesaktivitet. Fyllingene i komposit plast som var nye var av god kvalitet, i motsetning til de gamle som var av meget tvilsom kvalitet. Det var en MK-krone på 37. På grunn av smertereaksjoner lot det seg ikke gjøre å undersøke denne kronen nærmere. Røntgenbilder fra 1993 viste amalgamfyllinger som røntgenologisk virket tilfredsstillende. Røntgenbilder fra mai 1997 fra tann [redacted] viste kompositt plastfyllinger med overheng/manko og sekundærkaries. Røntgenbilder utlånt fra hennes nye tannlege viste det samme i flere av fyllingene laget av tannlege [redacted]. Et bilde fra september 1997 viste 36 med en rotstift perforet gjennom furkasjonen ca 2-3 mm intraossøst. Flere av de gamle og nye kompositt plastfyllingene er lagt under emalje-sementgrensen.

Pasientjournal

Pasientjournalen var ikke ført i henhold til gjeldende journalforskrifter. Det var ingen opplysninger i journalen om diagnose, skisserte alternative løsninger med prisoverslag, behandlingsplan eller prognosevurdering. Hverken kariessituasjon eller gingivas tilstand var registrert. I journalen fremgår det at det er brukt produktene Z100 (3M) og Polofil molar (VOCO).

Nemndas vurderinger

Nemnden har bygget sine vurderinger på:

- a) opplysninger fremkommet i den skriftlige korrespondansen
- b) undersøkelsen av [redacted] den 22 april
- c) gjennomgang av utskrift av tannlegene [redacted] pasientjournaler og røntgenbilder, samt røntgenbilder fra hennes nye tannlege av september 97.

Vedrørende pasientens anførsler

- Det er en kjennsgjøring at tannfargede fyllinger ikke er holdbare i de bakre tennene. Det fremgår ikke i journalen i hvilken grad dette er forklart av tannlege [redacted] men siden det også er blitt gjort av hennes nye tannlege antas det at pasienten er klar over dette nå.
- Til tross for at tann 36 var rotfylt og restaurert med en stor amalgamfylling er det lite tvil om at rotstiften som tannlege [redacted] satte i tannen forårsaket ekstraksjonen.
- Kronen på 37 ser akseptabel ut klinisk. Røntgenbildet derimot, indikerer at det kan ha skjedd en skade på roten under fremstillingen. Dette vil vise seg i ettertid.

Vedrørende tannlegens anførsler

- Holdbarheten på kompositt plastfyllinger anslås til ca. 7 år, så det er forsåvidt riktig at det kan forventes at noen fyllinger må skiftes innenfor 3 år.
- Ut i fra kopi av journalen som angir behandling i perioden nov 93 til jan 97- ble det siste BW-bildet tatt i 05/05/97. Klagenemnda er uenige i at de nye tannfargede fyllingene ser akseptable ut på disse røntgenbildene.
- Pasienten angir at feilen først ble oppdaget høsten 1997 når hun oppsøkte sin nye tannlege. Pasienten kan vanskelig selv vurdere kvaliteten på arbeidet som var utført i sine tenner.

Nemndens uttalelse

Pasientjournalen var av en kvalitet som ikke ga nemnda mulighet for å forstå pasients behov samt tannlegens vurderinger som lå til grunn for å gjennomføre denne behandlingen. Det er derfor usikkert om det i det hele tatt var indikasjoner for å utføre behandlingen som ble gjort.

Honoraret i henhold til NTF's tariff, som gjaldt på tidspunktet behandlingen ble utført, virker normalt.

Nemnden mener enten en reduksjon i honoraret eller omgjøring av arbeid er indikert. På forespørsel sier pasienten at det er utenkelig å oppsøke tannlege [redacted] på ny. Kostnadene for fyllingsterapien i jekselene var på ca kr. 6.500- eksklusiv rotfylling og fortannsfyllinger. Siden alle fyllingene var av så tvilsom kvalitet at de suksessivt har måttet bli erstattet av nye, anbefales det at pasienten tilbakebetales disse kostnadene.

Slutning

[redacted] klage på behandlingen utført av tannlege [redacted] tas til følge.

Tannlege [redacted] tilbakebetaler kr. 6.500 til pasienten.

Kjennelsen var enstemmig.

Romerike, 5 Mai 1998

Asbjørn Jokstad (sign)

Klagesak # 1 – (NTF klagenemnd)

Sak 257

Klager: dame født 1927

Innklaget: dame, fødselsdato ikke oppgitt

«Rochettebro» - etsebro
1-x-2-x-4

Pasientens fremstilling:

- fikk satt inn en bro i overmunnen, denne var festet til 3 tenner, den midterste tannen var en krone
- tannlege burde tatt bilde av denne tannen før feste av broen, det viste seg at det var hull i denne og broen løsnet snart
- broen har løsnet 6 ganger (i løpet av de neste 2 ½ år, red.anm.) , måtte betale hver gang
- jeg ble til slut tannløs, fikk en del-protese

Tannlegens fremstilling:

- pasienten hadde ikke råd til en anbefalt konvensjonell bro, ønsket heller ikke partialprotese i overkjeven
- informer nøye pasienten at en Rochettebro (festet til 11,22 og 24 for å erstatte 21 og 23) var en mulighet, men at dette ikke var en permanent løsning
- pasienten ønsket likevel denne løsning på grunn av prisen, dette mot min anbefaling
- pasienten styrer sin behandlingen uten å samarbeide med meg
- pasienten har generell dårlig tannhugiene, hyg. instr har vært forgjeves
- mulig årsaken til broløsningen er at pasienten kanskje er bruksist
- i ettertid ser jeg at jeg burde vært mer bestemt på bat vi burde valgt en mer permanent løsning og at jeg ikke burde latt meg "presse" til noe annet

Klagenevndas uttalelse: [REDACTED]

STEM HER:

www.slido.com

Kode: PROT10-0126

Kasus #1. Forslag til vedtak?

0 0

- Klagen er uberettiget - det er ikke grunnlag for krav
- Innklaget tannlege må tilbakebetale fullt honorar og tannteknikerkostnader
- Innklaget tannlege må tilbakebetale en del av honoraret og tannteknikerkostnader
- Innklaget tannlege må tilbakebetale honoraret men ikke tannteknikerkostnad
- Tapte tenner må gjenopprettes vederlagsfritt av innklaget tannlege
- Tapte tenner må gjenopprettes av ny tannlege vederlagsfritt og utgiften betalt av innklaget tannlege
- Behandlingen er lege artis, tannlegen kan ikke lastes for vanlig komplikasjon
- Behandlingen er lege artis, tannlegen kan ikke lastes for sjelden komplikasjon
- Erstatningskrav faller utenfor mandatet som klagenemnda har

Klagesak # 1 – (NTF klagenemnd)

Sak 257

Klager: dame født 1927

Innklaget: dame, fødselsdato ikke oppgitt

Pasientens fremstilling:

- fikk satt inn en bro i overmunnen, denne var festet til 3 tenner, den midterste tannen var en krone
- tannlege burde tatt bilde av denne tannen før feste av broen, det viste seg at det var hull i denne og broen løsnet snart
- broen har løsnet 6 ganger (i løpet av de neste 2 ½ år, red.annm.) , måtte betale hver gang
- jeg ble til slut tannløs, fikk en del-protese

Tannlegens fremstilling:

- pasienten hadde ikke råd til en anbefalt konvensjonell bro, ønsket heller ikke partialprotese i overkjeven
- informer nøye pasienten at en Rochettebro (festet til 11,22 og 24 for å erstatte 21 og 23) var en mulighet, men at dette ikke var en permanent løsning
- pasienten ønsket likevel denne løsning på grunn av prisen, dette mot min anbefaling
- pasienten styrer sin behandlingen uten å samarbeide med meg
- pasienten har generell dårlig tannhigiene, hyg. instr har vært forgyeves
- mulig årsaken til broløsningen er at pasienten kanskje er bruksist
- i ettertid ser jeg at jeg burde vært mer bestemt på bat vi burde valgt en mer permanent løsning og at jeg ikke burde latt meg "presse" til noe annet

Klagenevndas uttalelse: Klagenevnda har forståelse for tannlegens dilemma, men mener likevel at det ikke var indikasjon for lettbro i dette tilfellet

vedtak:

- pasienten kan ikke lastes for den feilsatte behandlingen
- pasienten refunderes for de utgifter hun har hatt

Kommentar:

- vi må ikke la oss "presse" til den dårlig løsning av pasient-la da heller være å gjøre noe!
- Rochettebroer bør uansett ikke erstatte mer enn 1 tann
- Vær oppmerksom på bittforhold ved en slik løsning
- Ok hygiene må være en forutsetning for at vi lager bro
- vi ikke bør sette i gang en behandling som krever samarbeid hvis pasienten ikke samarbeider! (eks om hygienien)

Kasus #1. Forslag til vedtak?

Klagen er uberettiget - det er ikke grunnlag for krav

Innklaget tannlege må tilbakebetale fullt honorar og tannteknikerkostnader

Innklaget tannlege må tilbakebetale en del av honoraret og tannteknikerkostnader

Innklaget tannlege må tilbakebetale honoraret men ikke tannteknikerkostnad

Tapte tenner må gjenopprettes vederlagsfritt av innklaget tannlege

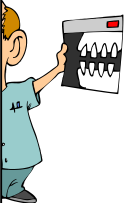
Tapte tenner må gjenopprettes av ny tannlege vederlagsfritt og utgiften betalt av innklaget tannlege

Behandlingen er lege artis, tannlegen kan ikke lastes for vanlig komplikasjon

Behandlingen er lege artis, tannlegen kan ikke lastes for sjelden komplikasjon

Forsvarlig odont. praksis/tjenester er hjemlet i flere ulike lovverk ...og etterkontrollert av ulike tilsyn

- Lov om helsepersonell (helsepersonelloven)
- Lov om tannhelsetjenesten (tannhelsetjenesteloven)
- Lov om statlig tilsyn med helse- og omsorgstjenesten (helsetilsynsloven)
- Lov om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven)
- • Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern (arbeidsmiljøloven)

Forskrifter:

- Forskrift om pasientjournal (pasientjournalforskriften)

Tilsyn med arbeidsmiljøforhold i tannklinikker

NTF har som en oppfølging av januarkursen 2006 om kvalitetssystem i tannlegepraksis, bedt Arbeidstilsynet om en nærmere redegjørelse når det gjelder hvem som får tilsyn og hva som vektlegges. Arbeidstilsynet har kommet med følgende orientering.

Hvem får tilsyn?

Arbeidstilsynet gjennomfører risikobasert tilsyn, også mot tannlegebransjen. Etaten ser særlig på risikoforhold, og velger virksomheter blant annet ut fra

- om det er vist dårlig kjennskap og liten vilje til egenaktivitet på arbeidsmiljøområdet,
- utviklingstrekk og teknologinivå i bransjen,
- meldinger fra Arbeidstilsynets regioner og andre.

Ved utvelgelse av klinikker vil etaten se på klinikker som har høy frekvens av skader, sykdom og stress. I tillegg ser en på om den enkelte klinikk er tilknyttet lovpålagt vernetjeneste, samt at de har utført risikovurdering for arbeid med f.eks. irritanter.

Omfang og tema for tilsynet er avhengig av om etaten på forhånd melder sin ankomst. Faste punkter vil være oppfølging av lover og forskrifter, med tilhørende fagdokumentasjon. Dette vil også være avhengig av temaet eller hensikten med tilsynet. Verneombud vil bli informert og holdt oppdatert i forhold til tilsynets funn.

Hva vektlegges ved tilsyn?

Inneklime

Arbeidstilsynet vil se på ventilasjonsmulighetene i klinikken. De vanligste kilder til et dårlig inneklime er for høy lufttemperatur og begrenset utlufting. Det er videre viktig med godt renhold, samt at kjemiske irritanter i arbeidsatmosfæren holdes på lavest mulig nivå. Symptomer på for høye nivåer kan blant annet være gjentagne irritasjoner i hals, øyne og nese, luftveisfeksjoner og astma, tørrhet, eksem og kløe i huden, unormal tretthet og hodepine. Disse tilstandene kommer ofte etter en viss tid i lokalene, og avtar når man forlater jobben.

Belastningslidelser

Tilsynet vurderer klinikkens muligheter til ergonomisk tilpassing av pasient- og arbeidsstoler, samt at arbeidsteknikkene er tilfredsstillende. Det er kjent at belastningslidelser kan oppstå ved for lite hvile og restitusjon og/eller variasjon i det daglige arbeidet. Høyt arbeidstempo med få pauser og statisk arbeid kan være risikofaktorer.

Allergi og overfølsomhet/ kjemikalier på arbeidsstedet

Håndeksem blant tannhelsepersonell kan skyldes hudkontakt med allergifremkallende stoffer, tannfyllingsmaterialer i plast og andre kjemikalier. De fleste tannhelseklinikker har i dag gode rutiner for håndtering av denne typen stoffer.

HMS datablader

En del klinikker har mangelfulle og utdaterte helse-, miljø- og sikkerhetsdatablader for farlige kjemikalier, og det er heller ikke gode nok rutiner for å oppdatere og informere om disse. Det vil følgelig være vanskelig å gjøre seg kjent med eventuelle helsefarer som er forbundet både med de ulike kjemikalier som brukes, og hvilke forholdsregler man skal ta.

Internkontroll i klinikkene

Mange av dagens klinikker har internkontrollsystem som baserer seg på innkjøpte løsninger. Mange virksomheter med flere ansatte kan ha et stort papir/databasert system som kan virke uoverkommelig og demotiverende å sette seg inn i, og som ofte blir stående ubrukt. Tilsynet anbefaler enkle systemer og foreslår hva den enkelte klinikk i praksis kan gjøre. Det kan være enkle dokumenterte arbeidsrutiner, og at de ansatte er bevisste i forhold til helsefarene knyttet til de forskjellige arbeidsområdene. Det er også viktig å ha systemer som fanger opp avvik i arbeidsmiljøet, for eksempel gjennom jevnlig medarbeidersamtaler og personalmøter.

Dette kan enkelt dokumenteres og legges frem for tilsynsmyndigheten, og må avpasses til virksomhetens størrelse.

Kontaktperson i Arbeidstilsynet: senioringeniør Geir Teigen. E-post: geir.teigen@arbeidstilsynet.dep.no

Arbeidstilsynet varslet tilsyn

Arbeidstilsynet retter oppmerksomhet mot tannhelsetjenesten i perioden februar-april 2012.

Arbeidstilsynets hovedmål er å bidra til at arbeidsrelatert sykdom og skade forebygges, og at arbeidsgivere bidrar til et sikkert og inkluderende arbeidsliv med trygge tilsetningsforhold og en meningsfylt arbeidssituasjon for den enkelte.

I perioden 2011–2012 gjennomfører Arbeidstilsynet en nasjonal tilsynsaktivitet innenfor etatens satsingsområde som er å styrke tilrettelegging og oppfølging.

Satsingsområdets mål er at antall virksomheter som legger til rette for sine arbeidstakere og følger opp sine sykemeldte skal øke. Prosjektet 'På lag' utgjør hovedaktiviteten innenfor satsingsområdet.

På lag har både privat og offentlig sektor som målgruppe. I 2012 er tann-

helse en av de bransjene som vil bli prioritert for tilsyn og aktiviteten gjennomføres i perioden februar-april 2012, heter det i et brev fra Arbeidstilsynet.

Tilsynene vil rette seg mot arbeidsgivere og kontroll med deres ansvar for at det utover systematisk og forebyggende HMS-arbeid i virksomheten. Det er arbeidsgiveren som er ansvarlig for å etablere internkontroll i sin virksomhet. Med dette menes systematisk arbeid med helse, miljø og sikkerhet (HMS). HMS-arbeidet må ta utgangspunkt i kartlegging og risikovurdering av arbeidsplassen. På bakgrunn av slike kartlegginger skal arbeidsgiver i samarbeid med sine ansatte og vernetjeneste finne og prioritere tiltak for å løse og forebygge eventuelle problemer.

HMS-arbeidet skal ikke bare omfatte fysiske arbeidsmiljøfaktorer som sikring av maskiner, kjemikalier etc. de organisatoriske forholdene skal

kartlegges på lik linje med fysiske forhold. Dette omfatter utvikling av et godt arbeidsmiljø og et HMS-system som er tilpasset de oppgaver og den organisering som virksomheten har.

Informasjon og veiledning er også blant prosjektets virkemidler. I den grad virksomhetene opplever utfordringer eller problemer knyttet til sitt HMS-arbeid er det vårt mål å bidra til at dette løses på en konstruktiv måte.

Tilsynsmetode

På lag benytter flere ulike tilsynsmetoder. Når det gjelder tilsynsaktivitet innenfor tannhelse, vil tilsynene ført og fremst gjennomføres ved intervju av leder, vernetjeneste, eventuelt ansattes representant og tillitsvalgte. Tilsynene beregnes å ha en varighet på 1,5–2 timer. Melding om tilsyn vil bli utsendt minst 14 dager før tilsynet gjennomføres, heter det i brevet fra Arbeidstilsynet.

ARBEIDSTILSYNET PÅ BESØK PÅ KLINIKKEN

"Arbeidstilsynet på besøk på klinikken."

"Det var en helt vanlig, travelt arbeidsdag på klinikken i Lyngby Alle, fredag 9. september 2011, nettopp jeg sjekket mailen på ettermiddagen. Da fant jeg følgende melding: "

"ARBEIDSTILSYNET: Melding om besøk."

"Arbeidstilsynet vil gjennomføre besøk hos Tannostetisk Sentral AS fredag 9. september. Vær på plass på klinikken om klokken 14. På grunn av den korte froken, sender vi melding om besøk både via e-post og med vanlig post. Du vil derfor bli fersk kopier av samme tilsynsmelding."

HMS
magasinet

Nyheter Nyttig • Papirutgaven • Annonser Om oss Nyhetsbrev

Tannlege-01-HMS-036677995

Tannleger slurver med HMS

Sju av ti tannleger kan ikke dokumentere hvordan de arbeider systematisk med helse-, miljø- og sikkerhet. Det viser 178 tilsyn hos private og offentlige tannhelsetjenester.

Jan Teigen

19/09/2011 Onsdag 04. juni 2014 - 07:00

Forsvarlig odont. praksis/tjenester er hjemlet i flere ulike lovverk ...og etterkontrollert av ulike tilsyn

- Lov om helsepersonell (helsepersonelloven)
- Lov om tannhelsetjenesten (tannhelsetjenesteloven)
- Lov om statlig tilsyn med helse- og omsorgstjenester
- Lov om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven)
- Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern

• Lov om medisinsk utstyr

Forskrifter:

• Forskrift om medisinsk utstyr

- Forskrift om pasientjournal (pasientjournalforskriften)

Fra 2017

Statens legemiddelverk

Søk i alt innhold

Innhold A-Å

OM OSS ENGLISH

Forside → Medisinsk utstyr

Medisinsk utstyr fra A-Å

Ordlister som gir kortfattede forklaringer og definisjoner innen medisinsk utstyr.

- ✓ Aktivt implanterbart medisinsk utstyr
- ✓ Aktivt medisinsk utstyr
- ✓ Ansvarlig representant
- ✓ Brexit
- ✓ Bruksanvisning
- ✓ Brystimplantater - PIP - Poly Implant Prothèse
- ✓ CE-merke
- ✓ COENJA2014
- ✓ Compassionate use
- ✓ Desinfeksjonsmidler
- ✓ Elektronisk bruksanvisning
- ✓ Forsikring under klinisk utprøving
- ✓ GMDN
- ✓ Gratisprøver
- ✓ Individuelt tilpasset medisinsk utstyr

Kontakt oss

Fagområde: Medisinsk utstyr
Tlf. +47 22 89 77 00
medisinsk.utstyr@legemiddelverket.no

Forsvarlig odont. praksis/tjenester er hjemlet i flere ulike lovverk ...og etterkontrollert av ulike tilsyn

Til § 4 Plikt til internkontroll

Plikten til å innføre og utøve internkontroll påhviler «den som er ansvarlig» for virksomheten. Med dette menes virksomhetens ledelse/eier. Hvem, eller hvilke funksjoner dette kan være, varierer etter hvordan virksomheten er organisert. Selv om internkontroll må utøves på alle nivåer i virksomheten, tilligger hovedansvaret for å sette i gang arbeidet («innføre» internkontroll) og å holde det i gang («utøve» internkontroll) det øverste nivået i virksomheten. Paragrafen presiserer imidlertid at plikten til å innføre og å utøve internkontroll skal gjøres i samarbeid med arbeidstakerne, arbeidsmiljøutvalg, verneombud og/eller tillitsvalgte der dette finnes.

Hvem som er «ansvarlig» for virksomheten vil avhenge av de ulike lover som forskriften er hjemlet i. Eksempler på «ansvarlig» for at forskriftens krav blir gjennomført er etter

- arbeidsmiljøloven; arbeidsgiver
- forurensningsloven; virksomhetens ledelse slik den fremgår av virksomhetens dokumentasjon
- produktkontrollloven; produsent, importør, omsetter
- sivilbeskyttelsesloven; virksomheter
- brann- og eksplosjonsvernloven; virksomheter
- lov om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr; eier og bruker av anlegg og utstyr, importører og andre omsetningsledd for elektrisk utstyr, elektroinstallatører
- genteknologiloven; virksomhetens ledelse slik den framgår av virksomhetens dokumentasjon
- strålevernloven; virksomhetens ledelse slik den framgår av virksomhetens dokumentasjon

SMITTEVERNROUTINER og ARBEIDSGIVERANSVAR

Helse- og omsorgsdepartementet: Lov om statlig tilsyn med helse- og omsorgstjenesten mm

Arbeids- og omsorgsdepartementet: Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter

Arbeidstilsynet: Kommentarer til Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter

Sosial- og helsedirektoratet: ...Og bedre skal det bli. Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i Sosial- og helsetjenester.

Statens folkehelseinstitutt: Smitteveilederen

Helse- og omsorgsdepartementet: Lov om vern om smittsomme sykdommer

Helse- og omsorgsdepartementet: Forskrift om smittevern i helse- og omsorgstjenesten

Helse- og omsorgsdepartementet: Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten

Helsedirektoratet: Veileder til Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten

De odontologiske læresteder: Retningslinjer for smittevern ved de odontologiske læresteder i Norge

- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften))

Forsvarlig odont. praksis/tjenester er hjemlet i flere ulike lovverk ...og etterkontrollert av ulike tilsyn

FORBRUKERTILSYNET

Notat om regulering og tilsyn med markedsføring av kosmetiske inngrep, legemidler, medisinsk utstyr, næringsmidler, skjønnhetspleie og kosmetikk

1. Innledning

«Skjønnhetsmarkedet» markedsfører i stor grad sine produkter i sosiale medier, og mange annonsører benytter såkalte «påvirkere». Påvirkere er personer med evne til å påvirke/sette trender og som har sin egen (profesjonelle og kommersielle) kanal i sosiale medier, hvor de typisk deler innlegg om livsstil, mote, helse o.l.

Dette notatet vil gi en oversikt over hvilke lover og forskrifter som regulerer markedsføringen av kosmetiske inngrep, legemidler, næringsmidler, skjønnhetspleie og kosmetikk, samt hvilke organer som er tillagt tilsynsmyndighet. Det vil også gjøres rede for hvilke konsekvenser brudd på regelverket kan få. Lovgivningen på dette området er kompleks, og notatet vil først og fremst ta for seg reguleringen av produkter og tjenester som typisk markedsføres i sosiale medier. Under redegjørelsen for de ulike regelverkene, er også eksempler på denne type produkter benyttet for å illustrere virkeområdet.

Notatet er utarbeidet av Forbrukertilsynet, med innspill fra Statens legemiddelverk, Statens helsetilsyn, Mattilsynet og Helsedirektoratet. Notatet vil forhåpentligvis være en nyttig oversikt for Helse- og omsorgsdepartementet, Børne- og likestillingsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet, i tillegg til tilsynsmyndighetene.

2. Kort oversikt

2.1 Markedsføring av kosmetiske inngrep – Helsetilsynet

Tilsynet med markedsføring av kosmetiske inngrep som utføres av helsepersonell ligger hos Statens helsetilsyn. Dette gjelder inngrep med kirurgisk kniv, men kan også gjelde laser, utsugning, innplantning/deponering av kunstige materialer under huden eller sprøyter. Eksempler på inngrep som faller innenfor dette regelverket er brystimplantat, rumpeimplantat, fettsugning, neseoperasjon, intimkirurgi og bruk av laser for å fjerne kroppshår, akne eller arr. Reglene gjelder ikke ved kosmetisk behandling som naturlig gjøres av en hudpleier hos en hudpleieklinikk. Det er Helsedirektoratet som har ansvar for å fortolke regelverket.

2.2 Markedsføring av legemidler – Legemiddelverket

Tilsynet med markedsføring av legemidler ligger hos Legemiddelverket. Dette gjelder produkter som er klassifisert som legemidler, herunder naturlegemidler. Det er ikke tillatt å markedsføre reseptbelagte legemidler mot allmenheten, for eksempel Botox og kjemisk peeling.

2.3 Markedsføring av medisinsk utstyr – Legemiddelverket

Tilsynet med medisinsk utstyr ligger hos Legemiddelverket. For at det skal være tillatt å markedsføre medisinsk utstyr, må en rekke krav til selve utstyret og merkingen av det være oppfylt. Eksempler på medisinsk utstyr er «fillerne» Restylane og Juvederm.

2.4 Markedsføring av skjønnhetspleie og kosmetikk – Mattilsynet

Tilsyn med markedsføringen av skjønnhetspleie og kosmetikk ligger hos Mattilsynet. Dette gjelder også markedsføringen av tatoveringsprodukter og andre produkter som er ment til å injiseres i hud i kosmetisk hensikt. Det må trekkes grenser mot produkter som er medisinsk utstyr (se punkt 2.3), legemidler (se punkt 2.2) og kosmetiske inngrep som utføres av helsepersonell (se punkt 2.1). Eksempelvis faller sminke, tannbleking, vippeserum, produkter mot uren hud og permanent make-up innenfor dette regelverket.

2.5 Markedsføring av næringsmidler – Mattilsynet

Tilsynet med markedsføring av næringsmidler ligger som hovedregel hos Mattilsynet. Eksempler som faller innenfor dette regelverket er slankeprodukter, Betakaroten, proteinpulver, sportsdrikker og tablettar som skal forbedre hud, hår og negler. Dersom et næringsmiddel ulovlig markedsføres som et legemiddel, vil Statens legemiddelverk ha tilsynsmyndighet.

2.6 Generelle markedsføringsregler – Forbrukertilsynet

Den ovennevnte særlovgivningen suppleres av reglene i markedsføringsloven, som Forbrukertilsynet fører tilsyn med. Loven gir blant annet mindrepåring og særlig verner mot markedsføring.

3. Helsetilsynets tilsynsområde

3.1 Om Statens helsetilsyn

Statens Helsetilsyn er et overordnet tilsynsorgan, hvor fylkesmennene fører tilsyn og behandler klager i fylkene. Tilsynet er underlagt Helse- og omsorgsdepartementet. Formålene til organet er å medvirke til at befolkningens behov for tjenester ivaretas, at tjenestene drives forsvarlig, at svikt i tjeneste forebygges, at ressurser forvaltes effektivt og forsvarlig, samt at befolkningen skal ha tillit til personell og tjenester.

Det er imidlertid *Helsedirektoratet* som skal forvalte lov og regelverk innenfor helsesektoren. Som forvalter har Helsedirektoratet ansvar for å fortolke helselovgivningen, herunder helsepersonelloven og tilhørende forskrifter.

3.2 Helsepersonelloven og tilhørende forskrift

3.2.1 Helsepersonelloven¹

Hovedformålet til helsepersonelloven (hpl.) er å bidra til sikkerhet og kvalitet i helse- og omsorgstjenesten, samt å bidra til tillit til den, jf. § 1, og loven regulerer helsepersonell og virksomheter som yter helsehjelp, jf. § 2. Helsepersonell og helsehjelp er definert i § 3, og med «helsehjelp» menes enhver handling som har forebyggende, diagnostisk, behandlende, helsebevarende, rehabiliterende eller pleie- og omsorgsformål og som utføres av helsepersonell.

Av hpl. § 13 følger det at markedsføring av helse- og omsorgstjenester skal være forsvarlig, nøktern og saklig. Dette gjelder også for markedsføringen av virksomheter som yter helse- og omsorgstjenester, jf. § 13 (2).

Ved brudd på bestemmelser i medhold av loven kan Statens helsetilsyn gi advarsler eller suspendere, begrense eller tilbakekalle autorisasjon, lisens eller godkjenning, jf. §§ 56-59. Ved forsettlig eller grovt uaktsomme overtredelser kan det også gis begjæring om offentlig påtale, jf. § 67.

- Forskrift om prisopplysninger for varer og tjenester (prisopplysningsforskriften)

Forsvarlig odont. praksis/tjenester er hjemlet i flere ulike lovverk ...og etterkontrollert av ulike tilsyn

Lover:

- Lov om helsepersonell (helsepersonelloven)
- Lov om tannhelsetjenesten (tannhelsetjenesteloven)
- Lov om statlig tilsyn med helse- og omsorgstjenesten (helsetilsynsloven)
- Lov om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven)
- Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern (arbeidsmiljøloven)
- Lov om medisinsk utstyr

Forskrifter:

- Forskrift om medisinsk utstyr
- Forskrift om pasientjournal (pasientjournalforskriften)
- Forskrift om systematisk HMS-arbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)
- Forskrift om prisopplysninger for varer og tjenester (prisopplysningsforskriften)
- Forskrift om strålevern og bruk av stråling (strålevernforskriften)

Forsvarlig odont. praksis/tjenester er hjemlet i flere ulike lovverk ...og etterkontrollert av ulike tilsyn

Helsedirektoratet English Om oss Søk

Forsiden / Helsepersonelloven med kommentarer / Krav til helsepersonells yrkesutøvelse

§ 4. Forsvarlighet

> Lovtekst

Helsedirektoratets kommentarer

Helsepersonelloven § 4 er en sentral bestemmelse i helseretten. Bestemmelsen stiller krav til helsepersonells utførelse av arbeidet. Dette skal være faglig forsvarlig og helsepersonellet skal gi omsorgsfull hjelp. Bestemmelsen er grunnlag for de vurderinger som gjøres i tilsynssaker mot helsepersonell.

Det enkelte helsepersonells plikt til forsvarlig yrkesutøvelse må sees i sammenheng med den plikt helse- og omsorgstjenesten har til forsvarlig virksomhet, se [spesialisthelsetjenesteloven § 2-2](#), [helse- og omsorgstjenesteloven § 4-1](#) og [tannhelsetjenesteloven § 1-3a](#). Kravet til forsvarlighet i tjenestelovgivningen pålegger virksomheten en plikt til organisering og etablering av rutiner og prosedyrer som sikrer forsvarlige helsetjenester. Plikten innebærer også at virksomhetens eier og ledelse har ansvar for å legge forholdene til rette slik at det enkelte helsepersonell kan utføre sine oppgaver på en forsvarlig måte. Se nærmere om dette under kommentarene til [helsepersonelloven § 16](#). Det vises også til [forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten \(FOR-2016-10-28-1250\)](#) og til [Helse- og omsorgsdepartementets rundskriv I-2/2013 Lederansvaret i sykehus](#).

- [Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten](#)

Forsvarlig praksis & tjenester – hvordan gjennomføre og evaluere kvalitet på egen virke som tannlege?

Mangelfull

Praksis / behandling /
ytelse / service /
ressursbruk / osv.

Beste

Praksis / behandling /
ytelse / service /
ressursbruk / osv.

Gode klinikkrutiner for å følge lover og forskrifter om:

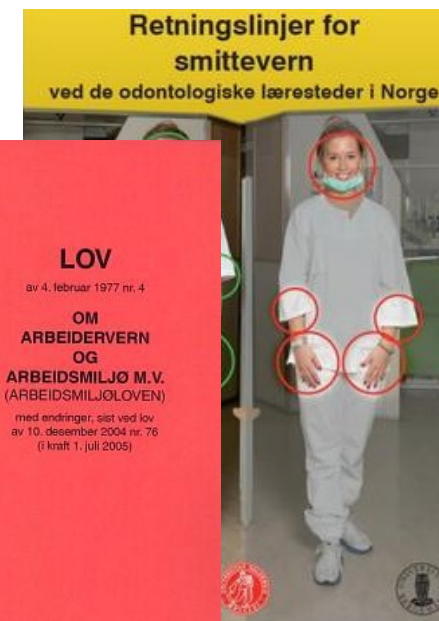
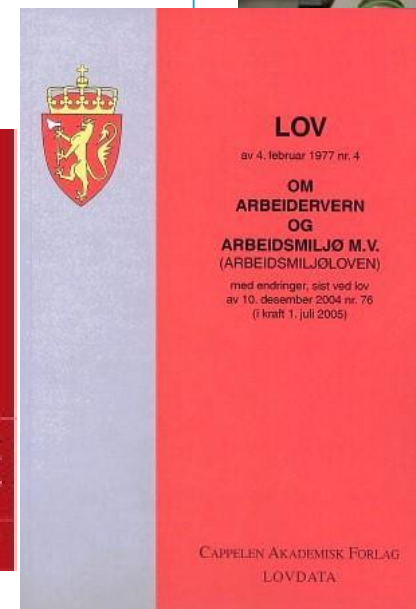
smittevern

røntgenvern

forurensningsvern

arbeidervern

OSV.

Forsvarlig praksis & tjenester – hvordan gjennomføre og evaluere kvalitet faglig utførelse i en virksomhet?

Mangelfull

Praksis / behandling /
ytelse / service /
ressursbruk / osv.

Beste

Praksis / behandling /
ytelse / service /
ressursbruk / osv.

Gode klinikk rutiner for å følge lover og forskrifter om:

smittevern

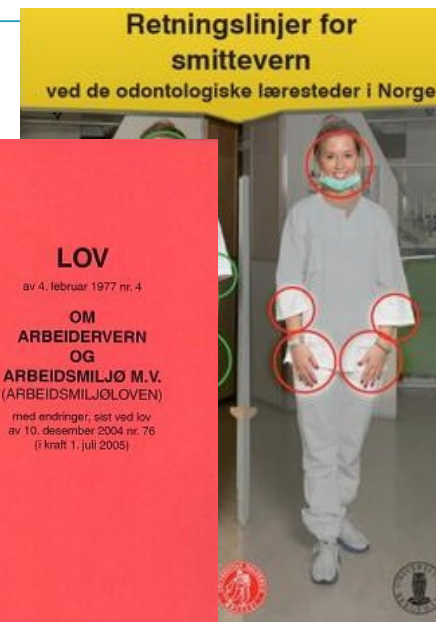
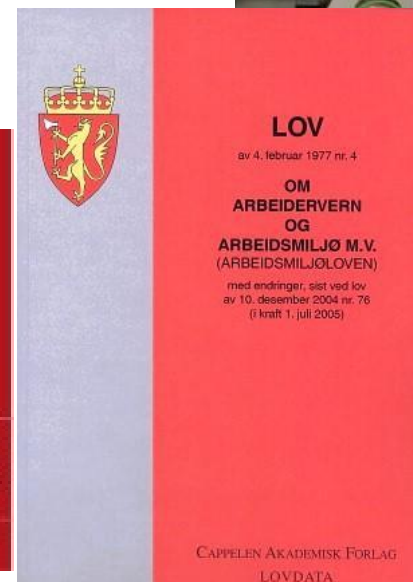
røntgenvern

forurensningsvern

arbeidervern

OSV.

MEN,

Hva med mer direkte pasientsentrerte problemstillinger?

med andre ord, hva er faglig forsvarlig praksis og tjenester innen klinisk odontologi

PÅLEGG MED HJEMMEL I LOV

Skal følge lover og bestemmelser

Skal føre behandlingsjournal

Skal praktisere under eget navn ved behandling, journalføring og korrespondanse

Skal følge krav til prisopplysning

Skal yte øyeblikkelig hjelp når ansett påtrengende nødvendig

Skal hjelpe pasienter til å oppnå økonomiske rettigheter

Skal medvirke til at pasienter ikke skaffes uberettiget økonomisk eller annen fordel

+

.....?

Faglig forsvarlig praksis & tjenester –
hvordan gjennomføre og evaluere kvalitet?

PÅLEGG MED HJEMMEL I LOV

Skal følge lover og bestemmelser

Skal føre behandlingsjournal

Skal praktisere under eget navn ved behandling, journalføring og korrespondanse

Skal følge krav til prisopplysning

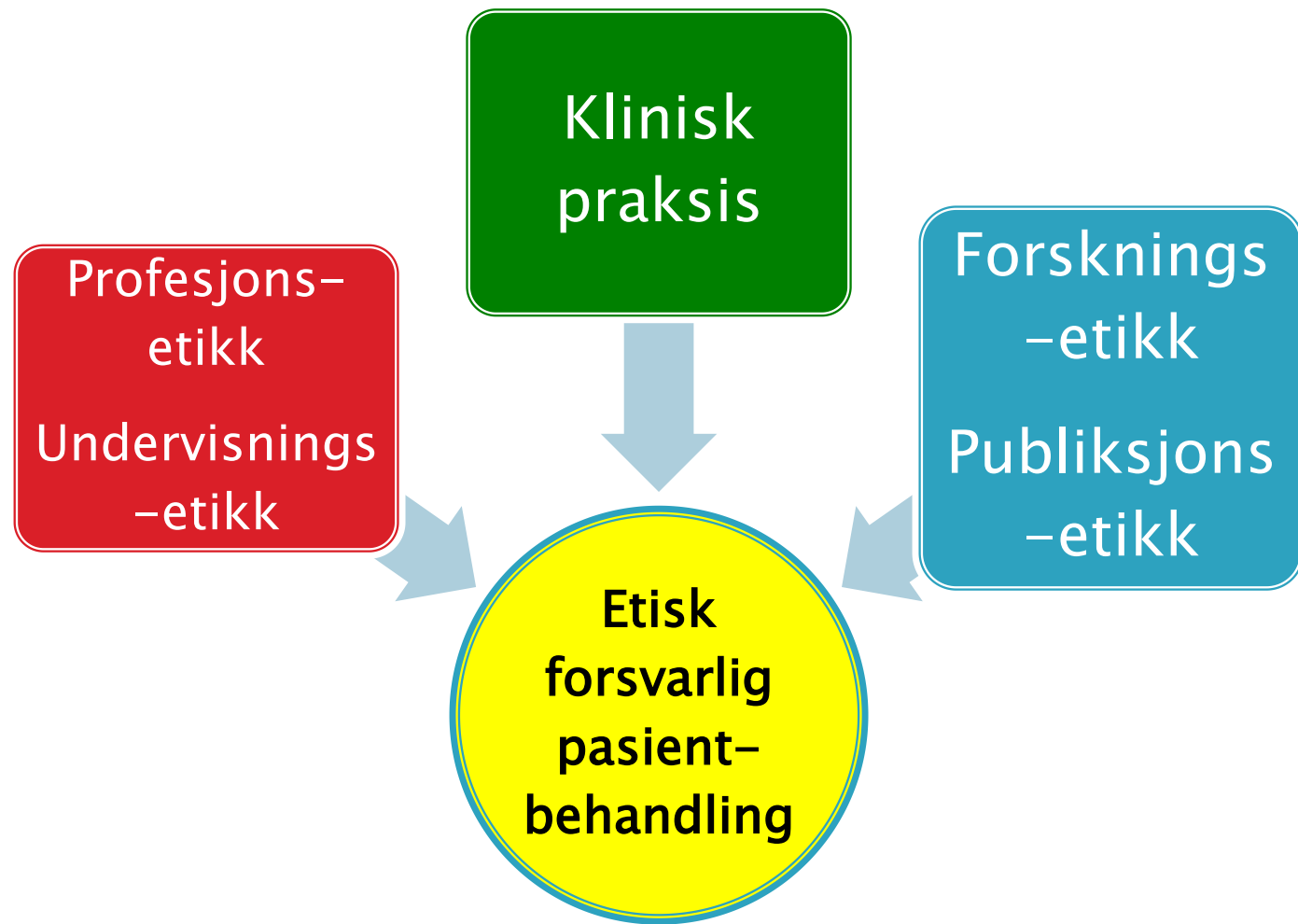
Skal yte øyeblikkelig hjelp når ansett påtrengende nødvendig

Skal hjelpe pasienter til å oppnå økonomiske rettigheter

Skal medvirke til at pasienter ikke skaffes uberettiget økonomisk eller annen fordel

+

Faglig forsvarlig praksis & tjenester – hvordan gjennomføre og evaluere kvalitet?

PASIENTKLAGER PÅ UTFØRT BEHANDLING

1. NTF Klagenemnd

2. NPE– Norsk pasientskadeerstatning –
dersom tannlegen befinner seg i Norge

3. Helsetilsynet

*Enhver pasientklage er en
mulighet for å lære noe nytt!*

[Informasjon om NPE til medlemmer på NTF hjemmesider 1/2](#)

Norsk Pasientskadeerstatning (NPE)

Norsk Pasientskadeerstatning er ansvarlig for skade som kan kreves erstattet etter pasientskadeloven, herunder skade som følge av behandling i offentlig eller privat tannhelsetjeneste.

Alle privatpraktiserende tannleger plikter å yte tilskudd til NPE, jf. helsepersonelloven § 20 jf. pasientskadeloven § 8. Endringen trådte i kraft i 2009, og erstattet behovet for å tegne ansvarsforsikring.

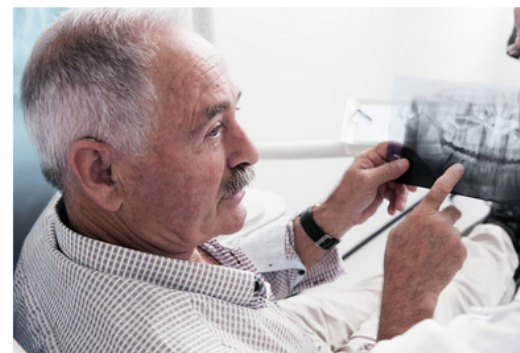
Behandling av klager hos NPE er gratis.

Klager som kan behandles av NPE:

- Skaden må skyldes tannbehandlingen og svikt i denne
- Det er ikke krav om at tannlegen har opptrådt uaktsomt, det er skaden og resultatet av skaden som avgjør om pasienten har rett til erstatning (objektivt ansvar)
- Pasienten kan kreve erstatning utover behandlingskostnader, for eksempel for tap av inntekt som følge av skaden
- Det økonomiske tapet overstiger kr 10. 000,-

[Informasjon om erstatning til medlemmer på NTFs hjemmeside 2/2](#)

Erstatning

Innføring av Norsk pasientskadeerstatning (NPE) forhindrer ikke direktesøksmål mot tannleger. Pasientene kan velge om de vil sende sin sak til NPE eller få en rettslig avgjørelse av domstolene vedrørende sitt erstatningskrav.

Ved direktesøksmål mot en tannlege må pasienten bevise overfor domstolene at tannlegen har opptrådt uaktsomt. NPE dekker økonomisk tap og menerstatning dersom pasientskaden skyldes svikt i tannhelsehjelpen. Norsk

pasientskadeerstatning har objektivt erstatningsansvar, det vil si at det *ikke* er krav om at tannlegen har opptrådt uaktsomt for å kunne utbetale erstatning. En tannlege kan altså bli stevnet personlig av en pasient som krever erstatning, men det skal mer til for pasienten å nå frem overfor domstolene enn overfor NPE. Det vil derfor sjelden være hensiktsmessig for pasienten å gå til søksmål mot tannlegen for å få erstatning for økonomisk tap eller menerstatning.

Det skal svært mye til før en pasient får medhold i et krav om oppreisningserstatning (erstatning for såkalt *tort og svie*) etter norsk rett. Dette fordi utbetaling av oppreisningserstatning forutsetter at tannlegen har opptrådt grovt uaktsomt eller forsettlig.

Bli tannlegen dømt til å betale erstatning for økonomisk tap eller menerstatning er det svært viktig at tannlegen har hatt dialog med NPE fra det tidspunkt et søksmål fremmes. Dette for å sikre at NPE vil yte refusjon for erstatningsutbetalingen til pasienten.

Informasjon til tannleger på NPE hjemmesider 1 / 2

HVORDAN SNAKKER DU MED PASIENTEN ETTER SKADE?

Hvordan snakker du med pasienten om erstatning ved pasientskade?

Når pasienten har fått en skade eller alvorlig komplikasjon har helsepersonell en lovpålagt plikt til å fortelle om NPE (Norsk pasientskadeerstatning) og muligheten for å søke erstatning.

Kommunikasjon med pasienten

Stikkordet i alle sammenhenger rundt pasientskader er åpenhet. De aller fleste pasienter er opptatt av å få informasjon om hva som har skjedd. Du bør sette av god tid til en samtale med pasienten og/eller pårørende. Pasienter som mener de har fått en skade har krav på å bli tatt på alvor, uansett om dere har forskjellige oppfatninger av situasjonen.

- 1** Snakk med pasienten og fortell om muligheten til å søke erstatning hos NPE.
- 2** Overlat vurderingen av erstatningsspørsmålet til oss.
- 3** Gi pasienten brosjyre med kontaktinfo til NPE.

Informasjon til pasienten

Mer informasjon finner dere på npe.no. Her finner dere brosjyre med informasjon til pasienter og skademelding. Dere kan også kontakte servicesenteret vårt på telefon 22 99 45 00.

Hvem er NPE?

Vi er en statlig etat som behandler erstatningskrav fra pasienter som mener de har fått en skade etter behandling i helsetjenesten. Også pårørende kan søke om erstatning.

“Vårt beste råd til helsepersonell er å være åpne rundt det som har skjedd”

HVORDAN SNAKKER DU MED PASIENTEN ETTER SKADE?

NPE (Norsk pasientskadeerstatning) er en statlig etat underlagt Helse- og omsorgsdepartementet. Vi behandler erstatningskrav gratis for pasienter som er blitt påført skade innen helsevesenet.

På våre nettsider npe.no finner du mer informasjon for ansatte i helsetjenesten.

Du kan også følge oss på Facebook og på Twitter [@NPE_Norge](https://twitter.com/NPE_Norge)

HVA SKAL TIL FOR Å FÅ ERSTATNING?

- Pasienten må ha fått en skade
- Skaden må skyldes svikt i behandlingen
- Skaden må ha ført til et økonomisk tap

Informasjon til tannleger på NPE hjemmesider 2/2

Hvorfor betale innskudd til NPE

Hvorfor må tannleger betale tilskudd til NPE - og hva skal det dekke?

Tannleger som behandler pasienter utenfor den offentlige helsetjenesten har plikt til å melde seg inn i tilskuddsordningen i Norsk pasientskadeerstatning (NPE), og betale et årlig tilskudd.

[Skriv ut](#) [Del](#) [Nynorsk](#) | [English](#) | 23. februar 2018

Tilskuddet skal dekke NPEs utredning av erstatningssaker og erstatningsutbetalinger. Det er kun NPE som dekker pasientskader. Andre forsikringer vil ikke dekke pasientskader.

Slik melder tannleger seg inn i tilskuddsordningen

Tannleger melder seg inn i tilskuddsordningen via nettsidene til NPE – npe.no.

Ved innmelding må tannlegen selv melde hvilken helsepersonellgruppe og andel årsverk virksomheten skal registreres med for de ulike årene.

- Dette gir grunnlaget for å beregne riktig tilskudd. Hvis tannlegen ikke gir oss denne informasjonen, vil vi etter beste skjønn utstede en faktura med opplysninger vi tror skal være registrert, sier seniorrådgiver Inge Krokan. Han er fagansvarlig for privat helsetjeneste i NPE.

Tannlegene vil være dekket av tilskuddsordningen når de har meldt inn virksomheten med riktige opplysninger, og betalt tilskudd for alle årene de har arbeidet som tannlege. Det gjelder også hvis virksomheten har blitt etterinnmeldt og tilskuddet er etterbetalt. En forutsetning er at dette ble gjort før eventuelle erstatningskrav ble meldt til NPE.

Hva skjer hvis tannlegen ikke har betalt tilskuddet?

Tannleger som ikke har betalt tilskudd, vil få krav om etterbetaling av tilskudd for årene de har vært tilskuddspliktige. NPE kan gi medhold for skader som har skjedd i en periode der tannlegen ikke var dekket av tilskuddsordningen. Da vil tannlegen få krav om å dekke erstatningsutbetalinger og saksbehandlingskostnader, såkalt regress. Pasienten vil uansett være dekket av tilskuddsordningen.

En tannlege kan ende opp med en stor merkostnad hvis han eller hun ikke har meldt seg inn i tilskuddsordningen, og ikke har betalt det årlige tilskuddet.

Tannlegesakene i NPE 2009-1. halvår 2017

Antall mottatte saker: 2371.
Antall vedtak: 1969; 766 medhold og 1203 avslag/avist/henlagt.
Andel medhold: 39 prosent.
Erstatningsutbetalinger: 69,5 millioner kroner.

Regresskrav sendt ut per 3. kvartal 2017

Antall: 64.
Beløp: 4,4 millioner kroner

Informasjon til profesjonsgrupper

Tannleger

Informasjon knyttet til tannlegepraksis.

[Skriv ut](#) [Del](#) [Nynorsk](#) | [English](#) | 11. juni 2019

Sjekkliste for oppdatering og utmelding

Sjekk om du har meldeplikt til NPE

Innmelding, oppdatering og utmelding

Priser og faktura

Avgrensninger om meldeplikten

Kollektivavtaler

Informasjon for profesjonsgrupper

> Fysioterapeuter

> Leger

> **Tannleger**

> Risikogrupper for tannleger

> Klage på tannbehandling eller erstatningskrav?

> Tannleger som utfører botoxinjeksjoner

> Eksempler på saker innen tannbehandling

Informasjon om ordningen og regelverk

Risikogrupper for tannleger

I forskriften er helsepersonell inndelt i ulike risikogrupper. Tannlegene deles inn i to ulike grupper, avhengig av risiko. Her kan du lese mer om inndelingen.

Klage på tannbehandling eller erstatningskrav?

Klage på tannbehandling kan meldes Tannlegeforeningens lokale klagenemnder. Erstatningskrav meldes til NPE.

Tannleger som utfører botoxinjeksjoner

Noen tannleger tilbyr botoxinjeksjoner til sine pasienter. Vi får spørsmål om denne tjenesten er dekket av tilskuddsordningen.

Eksempler på saker innen tannbehandling

Her kan du lese om typiske saker innen tannbehandling som har fått medhold eller avslag hos oss.

Eksempel på saksfremstilling

- 1. Pasient søker NPE om erstatning som følge av skade**
- 2. Jurist vurderer om klagen kvalifiserer**
- 3. Alle relevante helseutøvere som har behandlet erstatningssøker inviteres til å sende inn behandlingsjournal**
- 4. Innklaget behandlingssted bes om uttalelse. (blir sendt til erstatningssøker med invitasjon til å kommentere)**
- 5. Jurist oppsummerer historikk og oppretter mandat til en sakkyndig om å besvare konkrete spørsmål vurdert på bakgrunn av mottatt dokumentasjon «Mandat»**

6. Sakkyndig gjennomgår dokumentasjonen; evt. etterlyser manglende relevant informasjon, og avgir en vurdering

7. Vurdering sendes erstatningssøker og innklaget med invitasjon til å kommentere.

8. Jurist vurderer om klage kvalifiserer til erstatning ihht regelverk.

9. Erstatningssøker mottar et beløp eller et avslag.

Erstatningssøker kan anke et avslag til pasientnemnda

Erstatningssøker kan bringe saken videre til tingretten

Erstatningssøker kan sende bekymringsmelding til fylkeslegen

Har du kommentarer til den sakkyndige vurderingen?

Vedlagt følger kopi av den sakkyndige vurderingen i erstatningssaken. Vær klar over at dette ikke er en avgjørelse i saken.

Vi vil gjerne høre fra deg hvis du har kommentarer til den sakkyndige vurderingen. I så fall ber vi om at du sender dem til oss innen tre uker etter at du har mottatt dette brevet.

Du kan bruke kommentarskjemaet som finnes på npe.no.

Ta gjerne kontakt med oss hvis du har spørsmål.

Med vennlig hilsen
Norsk pasientskadeerstatning

Til sammenlikning – NTF lokale klagenemd

1. Pasient klager til lokalforeningen → 2. Klagenemnda vurderer innhold (NOK >10k) og ber innklaget tannlege om en redegjørelse. → 3. Tannlegen svarer skriftlig på klagen → 4. Pasient innkalles til en klinisk undersøkelse av nemndas medlemmer → 5. Nemda vurderer dokumentasjon og fatter et vedtak → NTF-medlemmer er pålagt å rette seg etter nemndas kjennelse - ved uenighet kan innklaget tannlege anke saken til NTF sentralt

Kasus #2. Forslag til vedtak?

Det foreligger ikke grunnlag for erstatning

0%

Det er grunnlag for erstatning på grunn av skade påført under behandling

29%

Det er grunnlag for erstatning på grunn av mangelfull diagnostikk

43%

Det er grunnlag for erstatning på grunn av mangelfull behandling

14%

Det er grunnlag for erstatning på grunn av mangelfull oppfølging

14%

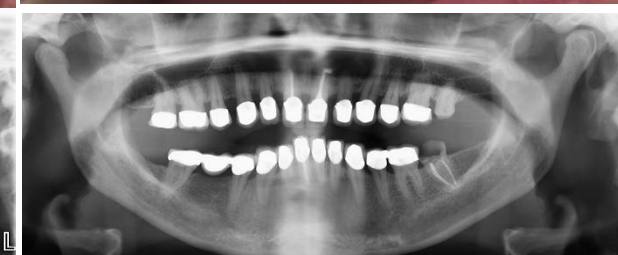
Klagesak # 2 (NPE)

Før behandling

Etter nye kroner + broer

Vedtak om erstatning

Du søker erstatning etter at du fikk innsatt 17 nye kroner/ bro. Du skriver at de nye kronene/ broen har gjort det vanskeligere med renhold. De er dårlig tilpasset og har overheng som gjør at du nå sliter med tannkjøttbetennelse. Du stiller spørsmål til behovet for å bytte ut kronene/broen. Etter at du byttet disse har du mistet tre kroner som måtte limes på igjen. Du skriver at du er sliten i munnen og lurer på om det kan ha noe med biteendringen som har skjedd.

Vårt vedtak er

Du har rett til erstatning med kr 105 000.

Påførte utgifter	kr	102 000
Sum, avrundet	kr	105 000
Sum til utbetaling	kr	105 000

Vi ber deg oppgi et kontonummer som vi kan utbetale erstatningen til, og at du sender det til oss pr. brev, e-post eller «Min side» så snart som mulig.

Oversikt over nummereringen av tennene:

Klagesak # 3 – (NTF klagenemnd)

Sak 33

Klager: dame født 1942

Innklaget: mann født 1962

Pasientens fremstilling:

- tannlegen festet 2 kroner med midlertidig materiale
- noen dager etter falt den ene av disse ut, fant den ikke igjen, må ha svelget den
- skrevet brev til tannlege om at han må lage ny krone på hans egen regning fordi dette var hastverksarbeid
- tannlege svarte at jeg selv måtte betale for ny krone og innsetningsarbeidet
- tannlege hevder at han følte seg presset til å feste de to kronene

Tannlegens fremstilling:

- pasienten gikk med 2 kroner på prøve som midlertidig løsning i påvente av ferdig rotbehandling på tennene

STEM HER:

www.slido.com

Kode: PROT10-0126

Kasus #3. Forslag til vedtak?

0

- Innklaget tannlege må fremstille ny krone vederlagsfritt og uten tannteknikerkostnader
- Innklaget tannlege må fremstille ny krone vederlagsfritt, men pasient bør betale tannteknikerkostnad
- Behandlingen er lege artis, tannlegen kan ikke lastes for en vanlig komplikasjon
- Behandlingen er lege artis, tannlegen kan ikke lastes for en sjelden komplikasjon
- Erstatningskravet faller utenom mandatet som klagenemnda har

Klagesak # 3 – (NTF klagenemnd)

Sak 33

Klager: dame født 1942

Innklaget: mann født 1962

Pasientens fremstilling:

- tannlegen festet 2 kroner med midlertidig materiale
- noen dager etter falt den ene av disse ut, fant den ikke igjen, må ha svelget den
- skrevet brev til tannlege om at han må lage ny krone på hans egen regning fordi dette var hastverksarbeid
- tannlege svarte at jeg selv måtte betale for ny krone og innsettingsarbeidet
- tannlege hevder at han følte seg presset til å feste de to kronene

Tannlegens fremstilling:

- pasienten gikk med 2 kroner på prøve som midlertidig løsning i påvente av ferdig rotbehandling på tennene

Klagenevndas uttalelse:

tannlege sementerte temporært den permanente kronen på en redusert pilar med en provisorisk sement (opotow trial) . Deretter løsnet kronen etter en tid og ble svelget.

Det er tannlege ansvar at tannen har et fungerende provisorium mellom behandlingssesansene

vedtak: tannlege må betale merutgifter til en ny MK-krone

Kommentar: ingen journalnotat den dagen kronen ble sementert midlertid, eller om at pasienten ble informert om midlertidig sementering etc. Denne forklaringen kommer på en senere dato i journalen....

Kasus #3. Forslag til vedtak?

Innklaget tannlege må fremstille ny krone vederlagsfritt og uten tannteknikerkostnader

Innklaget tannlege må fremstille ny krone vederlagsfritt, men pasient bør betale tannteknikerkostnad

Behandlingen er lege artis, tannlegen kan ikke lastes for en vanlig komplikasjon

Behandlingen er lege artis, tannlegen kan ikke lastes for en sjelden komplikasjon

Erstatningskravet faller utenom mandatet som klagenemnda har

PASIENTKLAGER PÅ UTFØRT BEHANDLING

The screenshot shows the Helsetilsynet website interface. At the top left is the logo and name 'Helsetilsynet'. To the right are navigation links: 'REGELVERK', 'TILSYN', 'RETTIGHETER OG KLAGER', and 'PUBLIKASJONER'. Below this is a search bar with the text 'tannlege' and a magnifying glass icon. The search results show '92 treff på "tannlege"' and a link to 'SØK I HISTORISK ARKIV →'. At the bottom left, there is a dark bar with the word 'ALLE' and a link 'Regulering av åpent bitt - advarsel til tannlege'.

1. NTF Klagenemnd
2. NPE– Norsk pasientskadeerstatning
3. Helsetilsynet

Enhver pasientklage er en
mulighet for å lære noe nytt!

Mange tannleger vil oppleve en klage i løpet av sin yrkeskariære

Professor Asbjørn Jokstad

Trondheimsveien 61
2040 KLØFTA

DERES REF / YOUR REF:

VÅR REF / OUR REF:

18 DATO / DATE
Oct-04

KLAGE PÅ TANNBEHANDLING

Helsetilsynet i Oslo og Akershus har mottatt et brev datert 20. september 2004 fra [redacted] Brevet som inneholder en klage rettet mot Dem, følger vedlagt i kopi.

Helsetilsynet i Oslo og Akershus skal i henhold til § 2 i lov om statlig tilsyn med helsetjenesten føre tilsyn med alt helsevesen og alt helsepersonell i fylket og herunder vurdere hvorvidt de krav som stilles i helselovgivningen overholdes.

For å kunne vurdere klagen er det nødvendig å få oversendt Deres uttalelse til de påklagede forhold og kopiutskrift av pasientjournalen. De gjøres oppmerksom på at Deres uttalelse kan bli forelagt klager, jf. forvaltningsloven § § 17 og 18.

Helsetilsynet i Oslo og Akershus imøteser Deres tilbakemelding innen tre uker fra mottagelsen av dette brevet. Det vises i denne forbindelse til helsepersonelloven § 30.

Med hilsen

[redacted]

rådgiver

[redacted]

førstesekretær

Vedlegg

Kopi: [redacted]

Saksbehandler: [redacted]

Helsetilsynet i Oslo og Akershus
Norwegian Board of Health in Oslo and Akershus Counties

Pb 8111 Dep
NO-0032 Oslo
Norway

Tlf.: +47 22 00 39 00
Faks: +47 22 00 39 10
E-post/e-mail:
helsetilsynet@fmod.no
www.helsetilsynet.no

Besøksadresse/Siret address:
Tordenskioldsgate 12
Inngang sjøsiden

Tjellemauren Tannlege
Petter Schou

FMH YF
ONF
2004

Efter en telefon samtale prøver jeg og sende noen ord

med dem
04.23/437 7311

Jeg hadde tidligere bro som ble treket hos [redacted] 5 mai i 2000.

den hadde jeg til 2005. Jeg hadde

da noen justeringer som skulle utføres

Men i en samtale med fru [redacted]

klarte jeg ikke forsette på av

mine nerver. Spørte da kuratoren

på sosialkontoret om og få

begynne hos Jokstad, og det fikk jeg

noe jeg angret beklert på i dag

Det han skriver at jeg hadde

problemer når jeg kom til

Jokstad, jeg hadde overhodt

ingen smerter. Jeg har flere

vitner på at jeg spiste alt

det ene året. Men etter

Jokstad besøk ble det bare værre.

Professen bør
Ses

var på tannlegehøgskolen 4 ganger

men fikk bare beskjed om at

dette måtte jeg leve med. noe jeg

ikke aksepterte. Min leus kvalitet

er ødelagt. Eller hvor jeg bor

på [redacted], server der

fin frokost til 20kr, Bø jeg kunne

ha spist billig. Den prosen jeg

fikk i 2001. Er helt forferdig

alfor små tenner. Tolkne hadde ikke

jeg hadde tenner, skall fått av

etter ca 1/2 år. Jeg kan overhodt

ikke være noen steder, Sitter alene

gulbeholder, og kan heller ikke ha noen

til middag, da jeg for og få i meg mal

må jeg ta dem ut. Alle mine prøver

hos legen er helt fine. Har ett stort ønske

om en siste redning, at de ser på meg

Jeg søker om erstatning for et ødelagt

tenn. Jeg er avhengig av drogje for å komme meg ut

Jeg har gått med
10kg. De skulle pleger meg
da det er vanskelig og få det
Håper med dette at de kan gi meg en mulighet til og se på dette

Helsetilsynet vurderer etter helsepersonelloven & journalforskriftene

Eksempel 1:

Helsetilsynet i Oslo og Akershus sin vurdering:

Som nevnt ovenfor blir det bestemmelsen i helsepersonelloven § 4 som klagen skal vurderes opp mot. Denne bestemmelsen har følgende ordlyd:

"Helsepersonell skal utføre sitt arbeid i samsvar med de krav til faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp som kan forventes ut fra helsepersonellens kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig.

Helsepersonell skal innrette seg etter sine faglige kvalifikasjoner, og innhente bistand eller henvide pasienter videre der dette er nødvendig og mulig. Dersom pasientens behov tilsier det, skal yrkesutøvelsen skje ved samarbeid og samhandling med annet kvalifisert personell."

Jeg vedlegger all tidligere korrespondanse som jeg har i forbindelse med [REDACTED]

V.h.
Asbjørn Jokstad

(1-9 følger nummerering fra klage medio Des. 2002)

1. Egenutfyllt helseskjema 24.4.2001
2. Kostnadsoverslag for tannbehandling til sosialkontor 20.4.2001
3. Vedtak fra [REDACTED] sosialtjeneste 3.5.2001
4. Ordreseddel til tanntekniker 1.6.2001
5. Nota m/ spesifikasjon av materiale 20.6.2001
6. .... (journalutskrift per nov 2002 – ny utskrift medio 20.10.d.å vedlegg 14)
7. Epikrise fra Rikshospitalets hudavdeling 5.11.2002
8. Klageskjema til Romerike TF klagenemd 27.11.2002
9. Legekonsultasjon, erklæring 28.11.2002

10. Brev fra Romerike TF klagenemd 2.12.2002
11. Konklusjon fra Romerike TF klagenemd 28.1.2003
12. Henvisning til DOF 31.1.2003
13. Notat fra DOF 21.2.2003
14. Journalutskrift per 20.10.2004

Enhver pasientklage er en mulighet for å lære noe nytt!

Ettersom [REDACTED] fortsatte å være plaget med munnsmerter, ble hun henvist først til Rikshospitalet. Hun ble deretter henvist videre til Det odontologiske fakultet da De skjønte at De ikke kunne gjøre noe mer for henne. Ut fra de opplysninger som foreligger i saken, kan Helsetilsynet i Oslo og Akershus ikke se annet enn at hun ble fulgt opp og henvist videre slik helsepersonelloven § 4 krever. Det vises i denne forbindelse spesielt til annet ledd.

Helsetilsynet i Oslo og Akershus sin konklusjon:

Helsetilsynet i Oslo og Akershus finner ikke grunnlag for å hevde at De ikke har overholdt helselovgivningen ved Deres behandling av [REDACTED]

Saken anses med dette som avsluttet.

Eksempel 2:

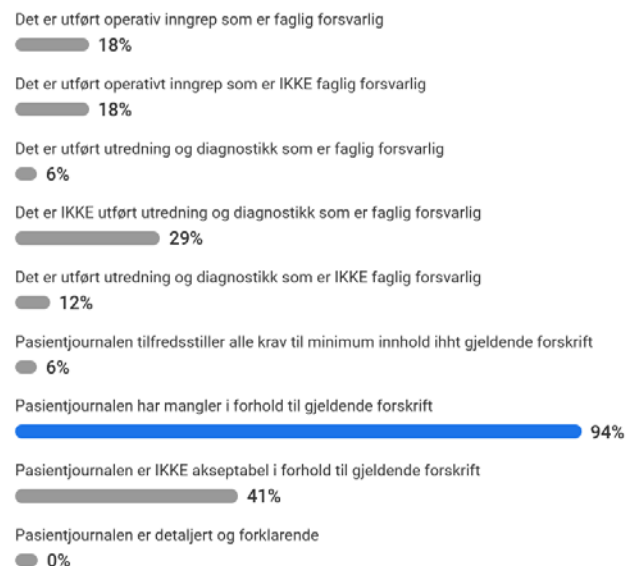

Fylkesmannen har gjennomgått relevant dokumentasjon i saken og anser at du har handlet i tråd med forsvarlig praksis, og det foreligger således ikke brudd på forsvarlighetskravet i helsepersonelloven § 4.

Journalføringen

Fylkesmannen har gått gjennom journalen og finner at denne er noe kortfattet, men beskriver hva som ble gjort under selve inngrepet. Noen vurderinger utover dette er ikke journalført. Dette avviker i noen grad fra god praksis, og følger også av pasientjournalforskriften 6 bokstav c, der det fremgår at tannlegefaglige vurderinger skal journalføres dersom de er relevante og nødvendige for tannbehandlingen. Vi finner ikke at det foreligger brudd på journalføringsplikten i helsepersonelloven § 40, jf. § 39 og pasientjournalforskriften, da den ikke er for knapp til å fylle kravene. Vi har imidlertid påpekt avvik fra god praksis, slik at vi ber deg skrive en noe mer utfyllende journal for fremtiden. Vi ber deg også påse at de til enhver tid relevante og nødvendige opplysninger om tannbehandlingen blir nedfelt, i tråd med god odontologisk praksis, og slik de fremgår for øvrig av helsepersonelloven § 40 og pasientjournalforskriften. I dette tilfellet ville skriftliggjøring av dine

Helsetilsynet tror jeg har landet på:

Ref. til Helsepersonelloven:

§ 39. Plikt til å føre journal

Den som yter helsehjelp, skal nedtegne eller registrere opplysninger som nevnt i § 40 i en journal for den enkelte pasient. Plikten til å føre journal gjelder ikke for samarbeidende helsepersonell som gir hjelp etter instruksjon eller rettleiding fra annet helsepersonell.

I helseinstitusjoner skal det utpekes en person som skal ha det overordnede ansvaret for den enkelte journal, og herunder ta stilling til hvilke opplysninger som skal stå i pasientjournalen.

§ 40. Krav til journalens innhold m.m.

Journalen skal føres i samsvar med god yrkesskikk og skal inneholde relevante og nødvendige opplysninger om pasienten og helsehjelpen, samt de opplysninger som er nødvendige for å oppfylle meldeplikt eller opplysningsplikt fastsatt i lov eller i medhold av lov. Journalen skal være lett å forstå for annet kvalifisert helsepersonell.

Det skal fremgå hvem som har ført opplysningene i journalen.

Ref. til pasientjournalforskriften:

§ 6. Opplysninger om pasientens helse og helseforhold, inkludert opplysninger og vurderinger innhentet ved kliniske og medisinske undersøkelser

Oversikten nedenfor angir hvilke kliniske og medisinske opplysninger som det kan være relevant og nødvendig at fremgår av pasientens journal. Oversikten er ikke uttømmende.

- pasientens beskrivelse av sin situasjon og eventuelle ønsker for helsehjelpen
- opplysninger om pasientens sykehistorie og pågående behandling
- opplysninger om symptomer, observasjoner og funn ved undersøkelser, diagnostiske overveielser og andre medisinske opplysninger og vurderinger
- behandlingsplan for pasienten og status i gjennomføringen av planen
- opplysninger om behandling med legemidler, samt virkning og bivirkning av slik behandling. Opplysningene skal inneholde navn på legemidlet, virkestoff, styrke, mengde, dosering, indikasjon eller bruksområde og tidspunkt for når legemidlet er gitt. Opplysningene skal også omfatte en samlet og oppdatert oversikt over relevante opplysninger om pasientens legemiddelbehandling (pasientens legemiddelliste) etter § 9
- kritisk informasjon, inkludert alvorlige allergier og alvorlige reaksjoner på legemidler (CAVE)
- opplysninger om overveielser som har ledet til tiltak som fraviker fra gjeldende retningslinjer
- beskrivelse av de funn og vurderinger som ligger til grunn for kodet informasjon innrapportert til helseregistre etter helseregisterloven § 10 og § 11.